

## Oponentský posudek na disertační práci

Název: Jazyková analýza Skopského apoštolu

Autor: Mgr. Štefan Pilát

Oponent: doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.

Předložená disertační práce se zabývá zevrubnou analýzou dosud neúplně probádaného církevněslovanského rukopisu Skopského apoštolu. Ačkoliv z názvu explicitně vyplývá, že se autor věnuje jazykové analýze, z textu práce jednoznačně vyplývá značná erudice Štefana Piláta v dalších filologických oborech. Je to zejména oblast textologická, kde již autor sám prezentoval ve výzkumu staroslověnských a církevněslovanských novozákonních textů mnohé výsledky a v této problematice se výborně orientuje. Dále je třeba ocenit jeho výborné znalosti z oblasti teologie, liturgie (zejména byzantské) a historie. V oblasti jazykovědy vyniká detailní obeznameností s diachronními jazykovými jevy zejména jihoslovanských jazyků. Všechny tyto filologické předpoklady potom náležitě zúročuje v poctivě připravené a skutečně velmi cenné monografii.

Z toho důvodu se jen velmi obtížně hledají připomínky věcného charakteru. Mohli bychom snad uvést pro doplnění pojednání o jednojerovém pravopisu nejstarší památky ruskocírkevněslovanské (zejména z oblasti Novgorodu), které taktéž vykazují charakter jednojerový. V problematice zaznamenávání tzv. jeru v poloze napjaté je výborně odkázáno na práci V. Tkadlčíka o trojím hlaholském „i“. Jeví se autorovi Tkadlčíkova teorie pravděpodobnější než přece jen o něco málo odchylné řešení Marešovo (ve studii *Hlaholice na Moravě a v Čechách*)? Dále se nabízí lákavá otázka, jaké je opodstatnění rekonstrukce původně zřejmě neslovanského sufixu v podobě *-ьцььь* (srov. s. 83). Taktéž si nejsem zcela jist, zda lze bez bližšího komentáře uvádět podobu postpozitivního morfému ve formě *-ьсьь*, když původní tvar ukazovacího zájmena zní *сьь* (s. 84). Je možno příklady zápisu typu *великы* považovat vždy za stoprocentně kontrahované tvary (srov. s. 116)? U analýzy stažených a nestažených tvarů adjektivní deklinace (s. 151) by bylo vhodné doplnit, že nestažené, často

velmi archaické tvary, jsou doloženy i z jiného prostředí než jihoslovanského, např. podle zjištění F. V. Mareše také z Besěd sv. Řehoře Velikého (typ *dobryjeje*).

Při výkladu o fonologickém systému a jeho fonetické realizaci na základě rukopisného dochování církevněslovanských památek se vždy autor takového výkladu nutně pohybuje na tenkém ledě. Staroslověnština a církevní slovanština si totiž vždy (snad pouze s výjimkou hypotetické soluňské prastaroslověnštiny) v sobě nese dědictví předcházejících vývojových stádií a nánosů prvků jiných slovanských oblastí. Nutno ovšem konstatovat, že autor disertační práce se na tomto tenkém ledě pohybuje velmi jistě a výše uvedená specifika si dobře uvědomuje. Přesto bych osobně neužíval absolutně formulované závěry typu: „...je to jasné svědectví, že tato forma byla vlastní mluvenému jazyku“ (s. 123).

Za typický příklad autorovy lingvistické erudice můžeme vyzdvihnout kapitolu zabývající se gramatickými jevy. Výborná je např. pasáž o situaci zachování pádů ve Skopském apoštolu, zde totiž autor situaci v rukopisu velmi vhodně zasazuje do kontextu vývoje balkánských jazyků obecně a také severomakedonských nářečí. Podobně vysoce hodnotím i analýzu zachovaných tvarů aoristu – u archaismů (aoristu asigmatického a aoristu sigmatického staršího) je skutečně nutno postupovat individuálně lexém od lexému, protože zde velkou roli hraje frekvence tvarů a jejich fixace v textech.

Celkovou strukturou práce i výběrem konkrétních stylistických prostředků autor prokazuje, že je v plné míře schopen prezentovat odborný text, přičemž předložené dílo je zároveň podáno poutavý a čtivým způsobem. Jen skutečně výjimečně nacházíme drobná formální pochybení, např. gramatická („...To však nelze říci o *i*-kmenových substantivech mužského rodu, která již v staroslověnštině tvořily – s. 148) či překlepy (*prosředků* – s. 159). Pochválit je třeba také způsob, jakým si autor poradil s obtížným grafickým vyvedením práce.

Závěrem tohoto posudku mohu tedy s radostí konstatovat, že uchazeč splnil veškerá kritéria kládaná na disertační práci, a jeho předložený spis tedy **doporučuji** k obhajobě.

V Horce nad Moravou dne 22. května 2014

